

Η διδακτική της ελληνικής ως δεύτερης/ ξένης γλώσσας

Μαρία Μητσιάκη
mmitsiak@lit.auth.gr

ΔΗΜΟΚΡΙΤΕΙΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΘΡΑΚΗΣ

13/5/2016

Ενδεικτικό διδακτικό σενάριο

Επίπεδο ελληνομάθειας Α1: Πάμε στην αγορά...

- ⊙ **Διδακτικό σενάριο:** θεωρούμε την περιγραφή μιας διδασκαλίας με εστιασμένο γνωστικό(ά) αντικείμενο(α), συγκεκριμένους εκπαιδευτικούς στόχους, διδακτικές αρχές και πρακτικές. Ένα διδακτικό σενάριο μπορεί να έχει διάρκεια περισσότερων διδακτικών ωρών.
- ⊙ **Σχέδιο μαθήματος:** «οι καθημερινές αποφάσεις (επιλογές, μέθοδος, στρατηγικές διδασκαλίας) που παίρνει ο διδάσκων για την επιτυχή έκβαση ενός μαθήματος» (Farrel 2002: 30)

Σκοπιμότητα & ρόλος σεναρίου

- ⊙ εποπτεία όλου του διδακτικού υλικού
- ⊙ άνεση και ευχέρεια
- ⊙ σιγουριά , αυτοπεποίθηση και ασφάλεια ιδιαίτερα σε περιπτώσεις που συμβεί κάτι 'απρόβλεπτο' στην τάξη
- ⊙ δυνατότητα προσαρμογής της διδασκαλίας στις ανάγκες και τα ενδιαφέροντα των μαθητών μας
- ⊙ δυνατότητα καταγραφής του τι έχουμε διδάξει και μια 'κατευθυντήρια γραμμή για τον δάσκαλο που ακολουθεί ή αναπληρώνει το μάθημά μας

Παράμετροι σχεδιασμού

- ⊙ το προφίλ της τάξης (ανάγκες, ενδιαφέροντα, ατομικές διαφορές, βαθμός κατοχής της γλώσσας για κάθε μαθητή, κ.τ.λ.)
- ⊙ τις συνθήκες διδασκαλίας (το σχολικό και εξωσχολικό περιβάλλον, οι αίθουσες διδασκαλίας, τα εποπτικά μέσα που διαθέτουμε κ.τ.λ.)
- ⊙ το αναλυτικό πρόγραμμα
- ⊙ τον διδακτικό εγχειρίδιο
- ⊙ τον χρόνο διεξαγωγής του μαθήματος
- ⊙ τη μέθοδο διδασκαλίας που θα ακολουθήσουμε
- ⊙ τις γλωσσικές δεξιότητες στις οποίες θέλουμε να εξασκήσουμε τους μαθητές μας
- ⊙ τις δραστηριότητες που έχουμε συγκεντρώσει (ποικιλία, αξιολόγηση του βαθμού δυσκολίας, κ.τ.λ.)

1. Εισαγωγή

5

- ⊙ Απευθύνεται σε μαθητές που φοιτούν στη **δευτέρα τάξη** των **μειονοτικών σχολείων της Θράκης** και διαθέτουν στοιχειώδη γνώση της ελληνικής γλώσσας
- ⊙ Βασίζεται στις αρχές της διδασκαλίας της ελληνικής ως δεύτερης γλώσσας, **αξιοποιεί προσεγγίσεις της Εφαρμοσμένης Γλωσσολογίας** και λαμβάνει υπόψη της τις ιδιαίτερες ανάγκες των μαθητών
- ⊙ Θεματικά είναι προσανατολισμένη στην ενότητα «αγορά»
- ⊙ Το επίπεδο ελληνομάθειας των μαθητών μπορεί να ποικίλλει → **εξατομικευμένη αλλά και διαφοροποιημένη διδασκαλία**, ώστε να καλυφθούν οι ανάγκες όλων των μαθητών
- ⊙ Οι μαθητές καλούνται να μάθουν την ελληνική όχι μόνο ως δεύτερη γλώσσα αλλά και ως γλώσσα του σχολείου.

2. Διδακτικές προσεγγίσεις & μέθοδοι

6

Το σενάριο αξιοποιεί:

- ⊙ την επικοινωνιακή προσέγγιση,
- ⊙ τη διδασκαλία βάσει γλωσσικής επεξεργασίας,
- ⊙ τις στρατηγικές μάθησης και
- ⊙ την εστιασμένη στο μαθητή ανάλυση και διόρθωση λαθών,

προκειμένου να εισαγάγει τους μαθητές σε περιστάσεις επικοινωνίας που θα συναντήσουν στην αγορά.

3. Επίπεδο ελληνομάθειας

7

Το διδακτικό σενάριο απευθύνεται σε αρχάριους μαθητές επιπέδου Α1, οι οποίοι θα πρέπει να:

- ⊙ γνωρίζουν στοιχειώδη ανάγνωση και γραφή,
- ⊙ είναι σε θέση να χρησιμοποιήσουν έναν πολύ περιορισμένο αριθμό του βασικού λεξιλογίου και κάποιες καθημερινές συχνές φράσεις, π.χ. χαιρετισμούς, συστάσεις, ευχές κτλ., προκειμένου να καλύψουν τις επικοινωνιακές τους ανάγκες,
- ⊙ μπορούν να δώσουν κάποιες πληροφορίες για τον εαυτό τους στα ελληνικά,
- ⊙ έχουν εξοικειωθεί με την έννοια του ουσιαστικού (ονομαστική και αιτιατική ενικού και πληθυντικού), του άρθρου, των αριθμητικών και του ενεστώτα (ρήματα Α' συζυγίας, μένω)

3. Επίπεδο ελληνομάθειας

8

Το διδακτικό σενάριο απευθύνεται σε αρχάριους μαθητές επιπέδου Α1

Ο εκπαιδευτικός θα πρέπει να:

- ◎ γνωρίζει το ακριβές επίπεδο ελληνομάθειας των μαθητών, εφόσον θα έχει εφαρμόσει προηγουμένως διαγνωστικό τεστ
- ◎ διαθέτει στοιχειώδεις γνώσεις για βασικές δομές της μητρικής γλώσσας των μαθητών, προκειμένου να διαχειριστεί με επιτυχία τις παρεμβολές που μπορεί να εμφανιστούν σε οποιοδήποτε επίπεδο γλωσσικής ανάλυσης (φωνολογία, μορφολογία, λεξιλόγιο, σύνταξη, πραγματολογία)

4. Προτεινόμενη διάρκεια

9

Η συγκεκριμένη διδακτική παρέμβαση προτείνεται για γλωσσική διδασκαλία 4-6 διδακτικών ωρών

Η διάρκεια μπορεί να τροποποιηθεί με βάση τις ανάγκες και τα ενδιαφέροντα των μαθητών

5. Ενδεικτική υλικοτεχνική υποδομή

10

Διαδραστικός πίνακας
(εναλλακτικά: Η/Υ-βιντεοπροβολέας,
εφόσον υπάρχουν στη σχολική μονάδα)

6. Σκοποθεσία ανά γλωσσική δεξιότητα

11

6.1. Κατανόηση γραπτού λόγου

Οι μαθητές ως αναγνώστες είναι σε θέση να:

- ⊙ διαβάζουν και να κατανοούν πολύ σύντομα και απλά κείμενα, π.χ. αυθεντικά και ημιαυθεντικά κείμενα που εκτυλίσσονται στην αγορά
- ⊙ βρίσκουν συγκεκριμένες πληροφορίες σε απλά, χρηστικά/λειτουργικά κείμενα, π.χ. καταλόγους εστιατορίων, διαφημίσεις, κτλ.
- ⊙ κατανοούν τη σημασία του βασικού λεξιλογίου τροφίμων, προϊόντων και μαγαζιών, καθώς και τη σημασία των βασικών ρημάτων που χρησιμοποιούνται στη συγκεκριμένη περίπτωση επικοινωνίας
- ⊙ αντιληφθούν τη λειτουργία του γραμματικού γένους και να κατανοήσουν το πρωτοτυπικό σύστημα του γραμματικού γένους στην ελληνική
- ⊙ κατανοήσουν τον τρόπο σχηματισμού και τους τρόπους χρήσης του ενεστώτα
- ⊙ αναπαριστούν γραφηματικά το νέο λεξιλόγιο, ξεπερνώντας τα προβλήματα που δημιουργεί η αναντιστοιχία γραφής και προφοράς στα ελληνικά.

6. Σκοποθεσία ανά γλωσσική δεξιότητα

12

6.2. Κατανόηση προφορικού λόγου

Οι μαθητές ως ακροατές και ως συμμετέχοντες σε ένα επικοινωνιακό γεγονός είναι σε θέση να:

- ⊙ κατανοούν λέξεις και φράσεις υψηλής συχνότητας που σχετίζονται με την αγορά/πώληση προϊόντων, τα αγαθά, τα τρόφιμα και τα καταστήματα στα οποία διατίθενται
- ⊙ κατανοούν τη σημασία ή την κεντρική ιδέα σύντομων, απλών και σαφών προφορικών κειμένων (διαλόγων και τραγουδιών) στη θεματική ενότητα *Στην αγορά*
- ⊙ αναγνωρίζουν τους φθόγγους και τα φωνήματα που συναποτελούν τις λέξεις της ελληνικής στη θεματική ενότητα *Πάμε στην αγορά* με τις φωνητικές αλλοιώσεις που προσδίδει η συνεχής ροή του προφορικού λόγου.

6. Σκοποθεσία ανά γλωσσική δεξιότητα

13

6.3. Παραγωγή γραπτού λόγου

Οι μαθητές ως παραγωγοί γραπτών κειμένων είναι σε θέση να:

- ⊙ μπορούν να συνθέσουν απλά και σύντομα κείμενα, π.χ. σημειώματα, κατάλογο με ψώνια ή να περιγράψουν την αγορά στην περιοχή όπου ζουν
- ⊙ διατυπώνουν απλές προτάσεις σε χρόνο ενεστώτα για να ανταποκριθούν σε περιστάσεις επικοινωνίας που μπορεί να συναντήσουν στην αγορά.
- ⊙ χρησιμοποιούν ορθά το κατάλληλο βασικό λεξιλόγιο της ενότητας και να διαχειρίζονται αποτελεσματικά σημασιολογικές σχέσεις υπερωνυμίας και υπωνυμίας, π.χ. φρούτα → μήλα, κατάστημα/μαγαζί → μανάβικο.

6. Σκοποθεσία ανά γλωσσική δεξιότητα

14

6.4. Παραγωγή προφορικού λόγου

Οι μαθητές ως παραγωγοί συνεχούς προφορικού κειμένου είναι σε θέση να:

- ⊙ αρθρώνουν σωστά και με τον κατάλληλο τονισμό και επιτονισμό λέξεις και φράσεις που χρησιμοποιούνται στη συγκεκριμένη περίπτωση επικοινωνίας
- ⊙ επικοινωνούν σε απλές καθημερινές περιστάσεις που απαιτούν ανταλλαγή πληροφοριών στην αγορά
- ⊙ χρησιμοποιούν βασικό λεξιλόγιο και βασικές γραμματικές δομές για να ζητήσουν πληροφορίες για συγκεκριμένα προϊόντα, την τιμή τους, κτλ.
- ⊙ αξιοποιούν εκτός από τα γλωσσικά και τα κατάλληλα παραγλωσσικά στοιχεία (χειρονομίες, κτλ.) για να επικοινωνήσουν συγκεκριμένα νοήματα στον συνομιλητή τους.

7. Περιεχόμενο

Συναλλαγές που μπορούμε να έχουμε στην αγορά

- ⊙ Περίσταση επικοινωνίας: Αγοράζω τρόφιμα και άλλα προϊόντα στο στο φούρνο, στη λαϊκή, στο σούπερ μάρκετ, κ.ά., Παραγγέλλω στο κυλικείο
- ⊙ Λεξιλόγιο: τρόφιμα-προϊόντα, καταστήματα, ρήματα συναλλαγών (π.χ. αγοράζω, πουλάω, ψωνίζω, κτλ.)
- ⊙ Λειτουργικές δομές: Θα ήθελα, πόσο κάνει/κοστίζει/το έχεις/πάει, υπάρχει, μήπως έχετε...
- ⊙ Γραμματική: γραμματικό γένος ουσιαστικών, συμφωνία επιθέτου-ουσιαστικού, ενεστώτας (όλες οι συζυγίες των ρημάτων)

8. Πορεία διδασκαλίας

16

Αρχάριοι μαθητές → οι επικοινωνιακές δυσκολίες μεταξύ μαθητή και διδάσκοντα είναι δυνατό να δυσχεράνουν τόσο τη διδασκαλία όσο και τη μαθησιακή διαδικασία

Οι δυσκολίες αυτές μπορούν να αρθούν, εφόσον προτιμώνται οπτικά ερεθίσματα (εικόνες), αργός ρυθμός ομιλίας, απλοποιημένα κείμενα, εικονογραφημένα ή/και δίγλωσσα λεξικά και επιλεκτική χρήση της μητρικής γλώσσας των μαθητών σε στρατηγικά σημεία της διδασκαλίας (π.χ. για να εξηγηθούν πιο δύσκολες/αφηρημένες έννοιες και μεταγλώσσα, π.χ. γραμματικοί ή συντακτικοί όροι, ή για να επισημανθούν διαφορές ανάμεσα στην ελληνική και τη μητρική γλώσσα των μαθητών).

8. Πορεία διδασκαλίας

Αρχάριοι μαθητές → οι επικοινωνιακές δυσκολίες μεταξύ μαθητή και διδάσκοντα είναι δυνατό να δυσχεράνουν τόσο τη διδασκαλία όσο και τη μαθησιακή διαδικασία

Θα πρέπει να σημειωθεί ότι ο δάσκαλος δεν είναι απαραίτητο να γνωρίζει τη μητρική γλώσσα των μαθητών, αλλά να μπορεί να αξιοποιήσει:

- ⊙ δύσκολους γραμματικούς όρους,
- ⊙ μεταφραστικά ισοδύναμα δύσκολων εννοιών και
- ⊙ υλικό που έχει παραχθεί στη μητρική γλώσσα των μαθητών για τη διδασκαλία της ελληνικής, προκειμένου να διευκολύνει τη γλωσσική διδασκαλία σε πρώιμο στάδιο

8. Πορεία διδασκαλίας

18

Αφόρμηση: Προκειμένου να διαπιστώσουμε αν οι μαθητές διαθέτουν κάποιες γνώσεις στο θέμα της αγοράς/ζήτησης προϊόντων καθημερινής ανάγκης/υπηρεσιών, παρά την περιορισμένη τους γλωσσική και επικοινωνιακή ικανότητα στην ελληνική, μπορούμε να χρησιμοποιήσουμε έντυπο και ηλεκτρονικό εικονιστικό υλικό, που διευκολύνει την οπτικοποίηση των εννοιών. Για παράδειγμα, μπορούμε να αξιοποιήσουμε εικόνες, ζωγραφικούς πίνακες και φωτογραφίες αγορών από διάφορα μέρη του κόσμου (π.χ. Ελλάδα, Κωνσταντινούπολη, κτλ.), έτσι ώστε να εισαγάγουμε από την αρχή και το πολιτισμικό στοιχείο.

8. Πορεία διδασκαλίας

19

Αφόρμηση

8. Πορεία διδασκαλίας

Μέσω της ιδεοθύελλας και χρησιμοποιώντας απλουστευμένο λόγο, ζητάμε από τους μαθητές να μας πουν τι βλέπουν και στη συνέχεια καταγράφουμε κάποιες από τις λέξεις-κλειδιά στον πίνακα.

Προφέρουμε και πάλι δυνατά και αργά τις λέξεις που προέκυψαν από τους μαθητές και ταυτόχρονα δείχνουμε το αντίστοιχο αντικείμενο αναφοράς στην εικόνα. Στην περίπτωση μαθητών με μητρική γλώσσα την τουρκική, μπορούμε να αναφέρουμε και δάνειες λέξεις όπως παζάρι και αλισβερίσι.

8.1. Κατανόηση Γραπτού Λόγου

Για την εξοικείωση των μαθητών με την ενότητα *Πάμε στην αγορά* αξιοποιούνται κείμενα από ποικίλες πηγές. Άλλα από αυτά είναι σε μορφή διαλόγου και άλλα περιγραφικά, π.χ.

8.1. Κατανόηση Γραπτού Λόγου

22

Η Αγγέλα με τη μαμά της πάνε στον φούρνο.

Καλημέρα! Δύο φραντζόλες ψωμί, παρακαλώ.

Πόσο κάνουν;

Δύο ευρώ.

6

Βιβλίο *Πάμε στην Αγορά* για την Α' Δημοτικού, Πρόγραμμα Εκπαίδευση των παιδιών της μουσουλμανικής μειονότητας στη Θράκη

8.1. Κατανόηση Γραπτού Λόγου

23

Πόσο κάνει;

Πέτρος: Πόσο κάνει το καρπούζι;
Μανάβης: Κάνει 3.60 ευρώ.

Πέτρος: Πόσο κάνει το πεπόνι;
Μανάβης: Κάνει 3.48 ευρώ.

Μαρίνα: Πόσο κάνουν τα μήλα;
Μανάβης: Κάνουν 2.14 ευρώ.

Μαρίνα: Πόσο κάνουν τα πορτοκάλια;
Μανάβης: Κάνουν 2.75 ευρώ.

Αθηνά: Πόσο κάνουν οι μπανάνες;
Μανάβης: Κάνουν 3.65 ευρώ.

Βιβλίο *Πάμε στην Αγορά* για την Α' Δημοτικού, Πρόγραμμα Εκπαίδευση των παιδιών της μουσουλμανικής μειονότητας στη Θράκη

8.1. Κατανόηση Γραπτού Λόγου

24

- Πέτρο, σου αρέσουν τα μήλα;
- Όχι! Δεν μου αρέσουν! Μου αρέσουν τα πορτοκάλια.
- Τι θέλεις;
- Θέλω πορτοκάλια και μπανάνες. Σου αρέσουν οι μπανάνες;
- Ναι! Μου αρέσουν πολύ!

- Μαρίνα, θέλουμε ντομάτες και καρότα.
- Να εδώ!

Βιβλίο *Μαργαρίτα 2*, Πρόγραμμα Ε.ΔΙΑ.Μ.ΜΕ
(Ελληνόγλωσση Διαπολιτισμική Εκπαίδευση στη Διασπορά)

8.1. Κατανόηση Γραπτού Λόγου

Εδώ τα καλά πορτοκάλια!

στη λαϊκή

Μανάβης: Πάρε, πάρε!!! Εδώ τα καλά πορτοκάλια! Δύο κιλά, ένα ευρώ!

Κυρία Σοφία: Μου **βάζετε** τέσσερα κιλά;

Μανάβης: Αμέ! Τέσσερα κιλά! Έτοιμη.

Κύριος Αντρέας: Τα μήλα πόσο τα **έχεις**;

Μανάβης: Ένα και είκοσι το κιλό. Πόσα **βάζω**;

Κύριος Αντρέας: Δύο κιλά. Και τρία κιλά ντομάτες για σαλάτα.

Κυρία Σοφία: Και δύο αγγούρια. Α, και μισό κιλό κρεμμύδια.

Μανάβης: Μισό κιλό κρεμμύδια. Και τα αγγούρια. Κάτι άλλο;

Κυρία Σοφία: Εντάξει **είμαστε**. Πόσο θέλεις για όλα;

Μανάβης: Είναι 2 ευρώ τα πορτοκάλια, 2,40 τα μήλα, 6 οι ντομάτες, 80 λεπτά τα αγγούρια και 40 λεπτά τα κρεμμύδια. 11,60 όλα μαζί...

Κυρία Σοφία: Ορίστε είκοσι...

Μανάβης: Ένα λεπτάκι... Τα ρέστα σας.

Κύριος Αντρέας: **Ευχαριστούμε.**

Βιβλίο *Ελληνικά Α* : Μέθοδος εκμάθησης της ελληνικής ως ξένης γλώσσας
(Συλλογικό έργο, Σιμόπουλος κ.ά. 2013)

8.1. Κατανόηση Γραπτού Λόγου

Ο φούρνος

Ο φούρνος δεν έχει μόνο ψωμί. Εκεί αγοράζουμε κουλούρια, κριτσίνια, φρυγανιές, σάντουιτς, κρουασάν, τυρόπιτες, σπανακόπιτες, βουτήματα, γλυκά, γάλα, γιαούρτι και πολλά άλλα.

Βιβλίο *Ελληνικά Α΄: Μέθοδος εκμάθησης της ελληνικής ως ξένης γλώσσας*
(Συλλογικό έργο, Σιμόπουλος κ.ά. 2013)

8.1. Κατανόηση Γραπτού Λόγου

Τι θα ήθελες;

στον φούρνο

Μαρίνα: Καλημέρα, κυρία Τασία.

Τασία: Γεια σου, Μαρίνα μου. Τι θα ήθελες;

Μαρίνα: Ένα ψωμί χωριάτικο και μισό κιλό βουτήματα, αυτά με τη σοκολάτα.

Τασία: Εντάξει. Κάτι άλλο;

Μαρίνα: Μια τυρόπιτα και μια σπανακόπιτα. Α, κι ένα γάλα.

Τασία: Αυτά;

Μαρίνα: Ναι. Πόσο έχουν;

Τασία: 70 λεπτά το ψωμί, και 3,5 ευρώ τα βουτήματα, 4,20. 1 ευρώ η τυρόπιτα, 1,10 η σπανακόπιτα και 1,60 το γάλα. 7,90 όλα μαζί.

Μαρίνα: Ορίστε.

Τασία: Τα ρέστα σου. 2,10. Ευχαριστώ πολύ.

Μαρίνα: Εγώ ευχαριστώ...

Τασία: Να 'σαι καλά. Ορίστε, κύριε Κώστα...

Βιβλίο *Ελληνικά Α' : Μέθοδος εκμάθησης της ελληνικής ως ξένης γλώσσας*
(Συλλογικό έργο, Σιμόπουλος κ.ά. 2013)

8.1. Κατανόηση Γραπτού Λόγου

ΓΕΙΑ ΣΑΣ

ΜΑΘΗΜΑ 22ο «*Το κυλικείο*»

28

Βιβλίο *Γεια σας 2*,
Πρόγραμμα Εκπαίδευση
παλινοστούντων και αλλοδαπών
μαθητών

8.1. Κατανόηση Γραπτού Λόγου

i Θα πρέπει να σημειωθεί ότι, καθώς το επίπεδο ελληνομάθειας των μαθητών ποικίλλει και συχνά διαφοροποιείται από εκείνο που λαμβάνουν υπόψη τους τα σχολικά εγχειρίδια, αντλούμε το υλικό μας από ποικίλες πηγές, έτσι ώστε να ικανοποιούνται οι στόχοι που έχουμε θέσει, έστω και αν το υλικό έχει σχεδιαστεί για διαφορετικά επίπεδα ή για διαφορετικές τάξεις.

8.1. Κατανόηση Γραπτού Λόγου

Προηγείται η πρώτη έκθεση των μαθητών στο γραπτό κείμενο μέσω της πρότυπης ανάγνωσης του δασκάλου και της δεύτερης ανάγνωσης από τους ίδιους τους μαθητές, ακολουθεί η επεξεργασία των νοημάτων του κειμένου με παράλληλη χρήση πηγών. Οι αρχάριοι μαθητές αξιοποιούν στοιχεία μιμικής κατά την ανάγνωση των κειμένων, υιοθετώντας τις γλωσσικές και εξωγλωσσικές συμπεριφορές που παρατήρησαν στον λόγο του εκπαιδευτικού. Γι' αυτό, προτείνεται τα κείμενα να είναι διαλογικά και να αναδεικνύουν τους παράγοντες επικοινωνίας.

8.1. Κατανόηση Γραπτού Λόγου

Α) Λεξιλογική Ενίσχυση

Απαραίτητη προϋπόθεση για την κατανόηση γραπτών κειμένων αποτελεί η εξοικείωση των μαθητών με το βασικό/συχνό λεξιλόγιο και τις συχνές λειτουργικές γραμματικές δομές που περιλαμβάνουν οι περιστάσεις επικοινωνίας της αγοράς.

8.1. Κατανόηση Γραπτού Λόγου

32

Έτσι, προκειμένου να κατανοήσουν το νέο λεξιλόγιο που περιλαμβάνει το κείμενο, οι μαθητές εργάζονται σε ομάδες με εικονογραφημένα λεξικά και διαμορφώνουν το δικό τους προσωπικό λεξικό, στο οποίο γράφουν τις λέξεις δίνοντας γλωσσικά ισοδύναμα στη μητρική τους γλώσσα, συνοδεύοντάς τις με σκίτσα που αναπαριστούν το αντικείμενο αναφοράς και καταγράφοντας φωνητικά την προφορά τους και σχηματικά τον τονισμό τους, π.χ.:

το ψωμί →
[psomi] (ekmek)

8.1. Κατανόηση Γραπτού Λόγου

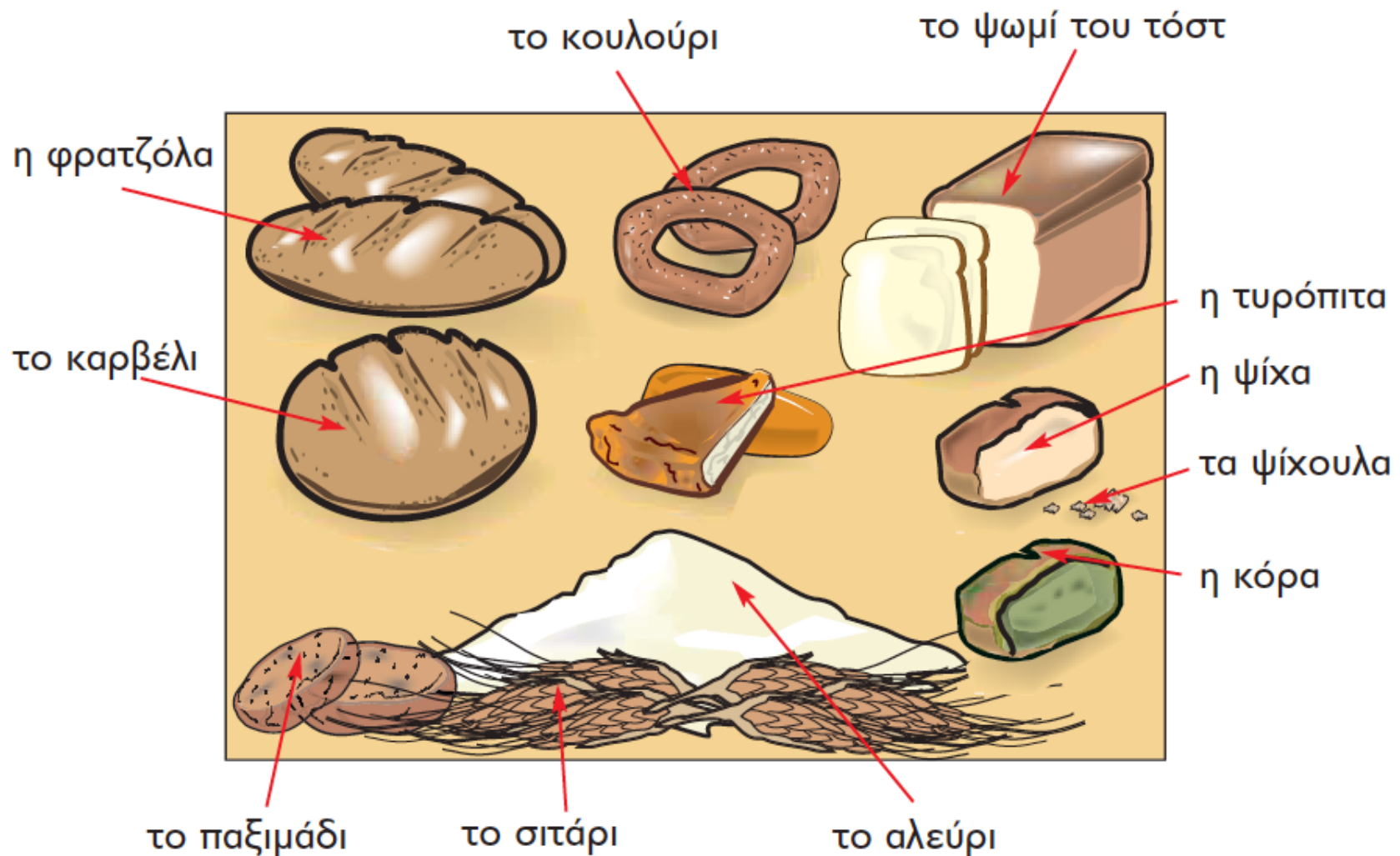
Προκειμένου να εξασκηθούν οι μαθητές στην εμπέδωση του νέου λεξιλογίου, τους δίνονται ποικίλες δραστηριότητες, π.χ. να κατονομάσουν τις εικόνες που βλέπουν, να βρουν την αταίριαστη λέξη ανάμεσα σε μια ομάδα λέξεων, να συμπληρώσουν σταυρόλεξα ή ακροστιχίδες, να αντιστοιχίσουν λέξεις με απλά διατυπωμένους ορισμούς, να συμπληρώσουν τα γράμματα που λείπουν σε λέξεις, να διορθώσουν τα λάθη σε λέξεις κτλ.

8.1. Κατανόηση Γραπτού Λόγου

34

1

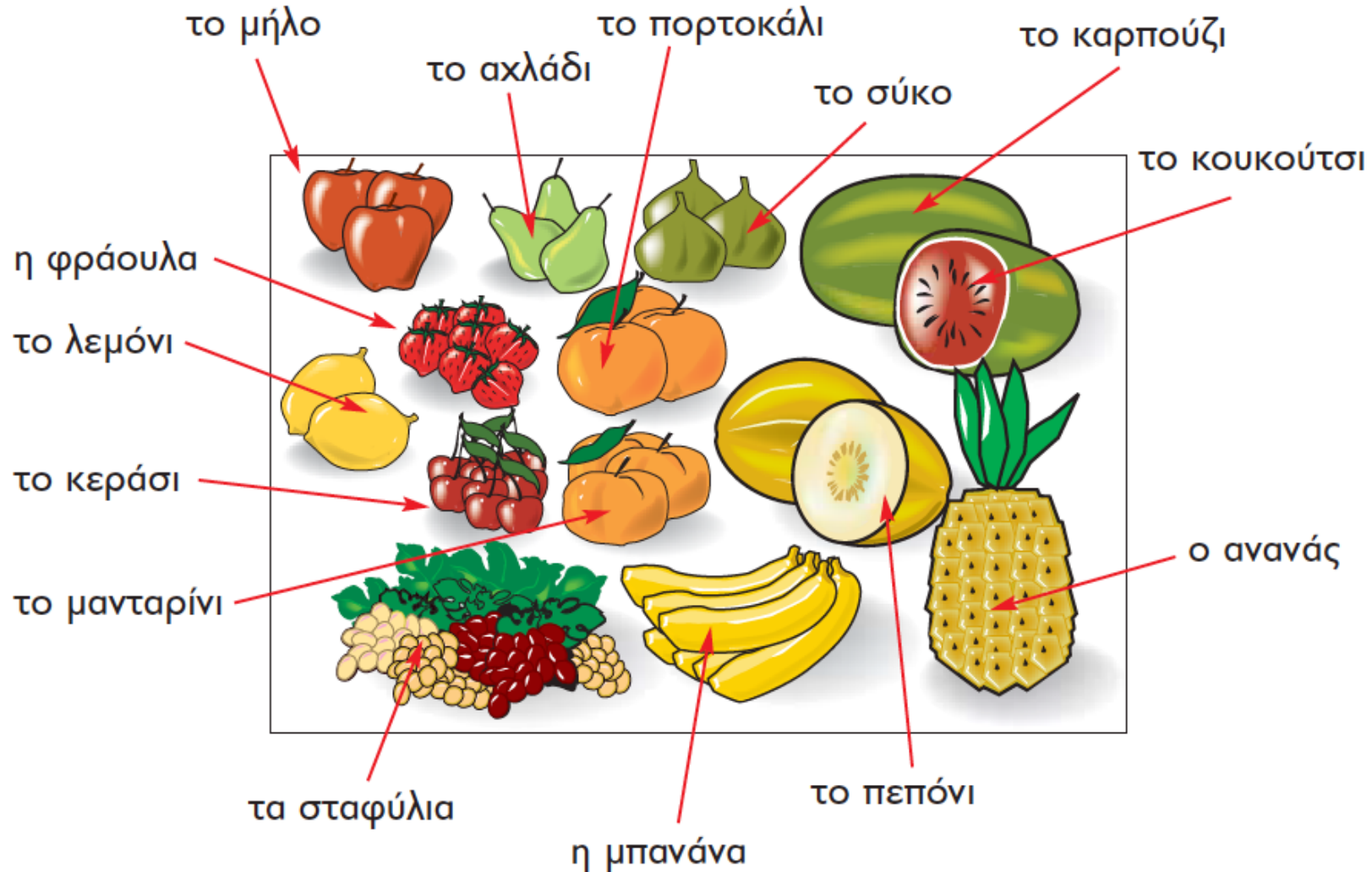
Τα αρτοποιήματα

8.1. Κατανόηση Γραπτού Λόγου

2

Τα φρούτα

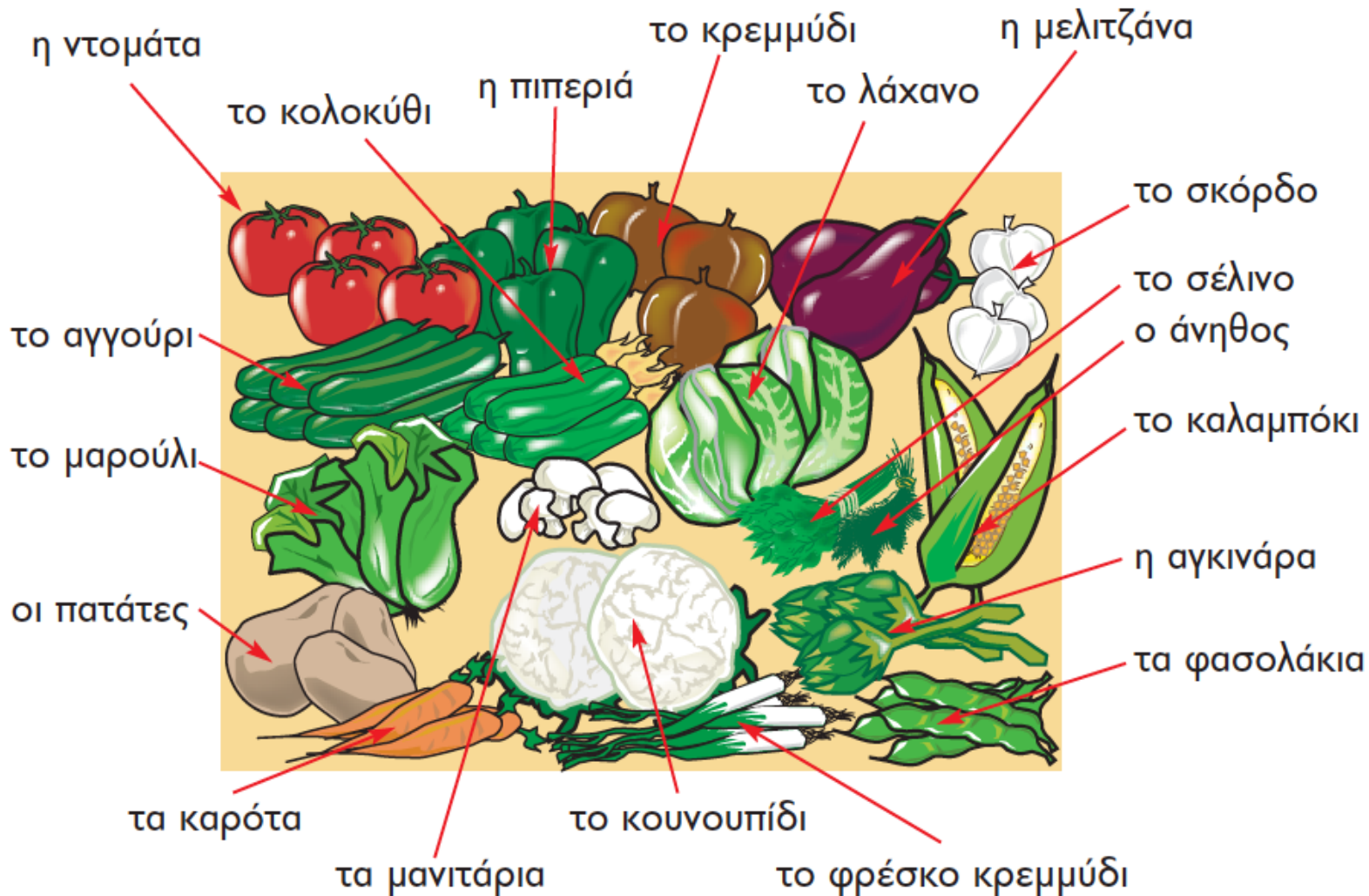

8.1. Κατανόηση Γραπτού Λόγου

36

1

Τα λαχανικά

8.1. Κατανόηση Γραπτού Λόγου

τυρόπιτα

χυμός

κρουασάν

μπισκότα

κουλούρι

γάλα

τοστ

καραμέλες

σάντουιτς

νερό

λουκανικόπιτα

θέλω/θα ήθελα

παίρνω

αγοράζω

πόσο κάνει;

πόσο κοστίζει;

χρήματα

λογαριάζω

πληρώνω

8.1. Κατανόηση Γραπτού Λόγου

Μαγαζιά

ο φούρνος

το χασάπικο

το ψαράδικο

η ψησταριά

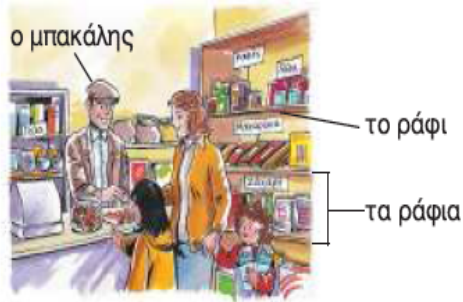

8.1. Κατανόηση Γραπτού Λόγου

το μπακάλικο

τα μακαρόνια

ένα πακέτο ρύζι

το ρύζι

ένα ποτήρι γάλα

το γάλα

το αυγό

η φακή

η ζάχαρη

το φεράσι

η καραμέλα

το σαπούνι

τα σαπούνια

το φασόλι

τα φασόλια

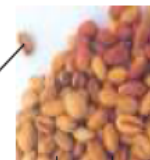
ο καφές

το φουντούκι

τα φουντούκια

το φιστίκι

τα φιστίκια

ένα μπουκάλι λάδι

το λάδι

ένας τενεκές λάδι

οι ελιές

το γιαούρτι

το σαλάμι

η σοκολάτα

ένα βάζο μέλι

το μέλι

8.1. Κατανόηση Γραπτού Λόγου

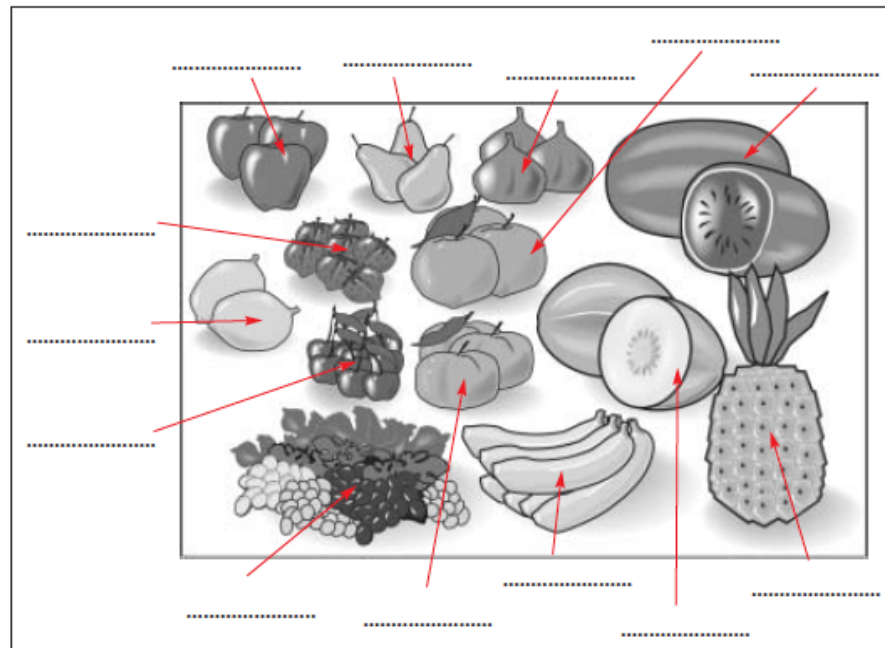
8.1. Κατανόηση Γραπτού Λόγου

41

Η καθεμιά από τις ασκήσεις που χρησιμοποιούνται καλλιεργεί συγκεκριμένες **στρατηγικές μάθησης**. Για παράδειγμα, η άσκηση κατονομασίας των εικόνων βασίζεται στη **στρατηγική της οπτικοποίησης των εννοιών**, η οποία συμβάλλει στην ουσιαστικότερη κατανόηση του νέου λεξιλογίου.

1. Συμπληρώω τα κενά της εικόνας με τις λέξεις από το πλαίσιο.

το μήλο, το αχλάδι, το πορτοκάλι, το μανταρίνι, το λεμόνι, η φρούλα, το σύκο,
το καρπούζι, το πεπόνι, το σταφύλι, η μπανάνα, το κεράσι, ο ανανάς

8.1. Κατανόηση Γραπτού Λόγου

42

Οι ασκήσεις αντιστοίχισης ή εύρεσης του αταίριαστου βασίζονται στη **στρατηγική της ομαδοποίησης**, η οποία βοηθά τους μαθητές να κατηγοριοποιήσουν το νέο λεξιλόγιο και να το εμπεδώσουν καλύτερα, π.χ.

Αντιστοιχίζω τα τρόφιμα με μια κατηγορία τους:

A	B
κουλούρι	αρτοποιήματα
λάχανο	
πορτοκάλι	
πιπεριά	φρούτα
καρβέλι	
τυρόπιτα	
μπρόκολο	λαχανικά
μπανάνα	
κρεμμύδι	

8.1. Κατανόηση Γραπτού Λόγου

43

Οι ασκήσεις αντιστοίχισης ή εύρεσης του αταίριαστου βασίζονται στη **στρατηγική της ομαδοποίησης**, η οποία βοηθά τους μαθητές να κατηγοριοποιήσουν το νέο λεξιλόγιο και να το εμπεδώσουν καλύτερα, π.χ.

Αντιστοιχίζω τα τρόφιμα με τα μαγαζιά που τα πουλάνε:

A	B
βουτήματα	φούρνος-κυλικείο
φράουλες	
χυμός	
ανανάς	λαϊκή αγορά-μανάβικο
νερό	
σπανακόπιτα	
σάντουιτς	
καραμέλες	
λεμόνια	

8.1. Κατανόηση Γραπτού Λόγου

44

*Βρίσκω τη λέξη που δεν ταιριάζει στην κάθε ομάδα και τη σβήνω.
Βάζω τις λέξεις στη σωστή ομάδα:*

- Φρούτα: μανταρίνι, πεπόνι, σύκο, σέλινο
- Λαχανικά: κολοκύθι, αγγούρι, καρότα, μπισκότα
- Αρτοποιήματα: παξιμάδι, κουλούρι, τυρόπιτα, πατάτα

Φρούτα	Λαχανικά	Αρτοποιήματα

8.1. Κατανόηση Γραπτού Λόγου

45

Τέλος, η *κατάρτιση νοηματικών χαρτών* από τους μαθητές είναι μια στρατηγική μάθησης που βοηθάει σημαντικά στην εμπέδωση του λεξιλογίου, π.χ.

8.1. Κατανόηση Γραπτού Λόγου

B) Ενίσχυση στις γραμματικές δομές

Εφόσον στόχος μας είναι να κατανοήσουν οι μαθητές διαλογικά κείμενα που εκτυλίσσονται στην αγορά, θα πρέπει να εξοικειωθούν με συγκεκριμένες βοηθητικές γραμματικές δομές, όπως **ο ενεστώτας, το άρθρο και το ουσιαστικό**, καθώς και η έννοια και ο πρωτοτυπικός σχηματισμός του **γραμματικού γένους**. Σύμφωνα με τη λειτουργική προσέγγιση της γραμματικής, τα υπό εξέταση γραμματικά φαινόμενα θα πρέπει να εμφανίζονται **σε ικανή συγκέντρωση** στα γραπτά κείμενα, έτσι ώστε η μάθηση να βασίζεται στη χρήση. Για τον λόγο αυτό, συχνά ο εκπαιδευτικός εκθέτει τους μαθητές σε **«κατασκευασμένα»/ ημιαυθεντικά** κείμενα, έτσι ώστε να πληρούνται οι παραπάνω προϋποθέσεις.

8.1. Κατανόηση Γραπτού Λόγου

B) Ενίσχυση στις γραμματικές δομές

B1. Ενεστώτας

Σε αρκετές περιπτώσεις οι διαφορετικοί τύποι του ενεστώτα είναι σημειωμένοι σε μπλε πλαίσιο επάνω στα κείμενα. Στη συνέχεια, ο δάσκαλος ζητά από τους μαθητές να εστιάσουν την προσοχή τους στα ρήματα ενός κειμένου και να προσπαθήσουν να βρουν παρόμοια σε άλλο κείμενο που εκτυλίσσεται επίσης στην αγορά, π.χ. πόσο κάνει, μου βάζετε, τι θέλετε (συζυγία A), η Αγγέλα με τη μαμά της πάνε στον φούρνο (συζυγία B1), ευχαριστούμε (συζυγία B2), τι σου αρέσει να τρως (συζυγία AB), κτλ.

8.1. Κατανόηση Γραπτού Λόγου

48

B) Ενίσχυση στις γραμματικές δομές

B1. Ενεστώτας

Με τον τρόπο αυτό, οι μαθητές παρατηρούν περισσότερο το υπό εξέταση γραμματικό φαινόμενο και είναι σε θέση να παρακολουθήσουν καλύτερα τον κανόνα σχηματισμού του. Η διδασκαλία της γραμματικής στην περίπτωση των αρχαρίων μπορεί να πραγματοποιηθεί με την αξιοποίηση νοηματικών αναπαραστάσεων, πινάκων, αλλά και μεταγλώσσας (περιγραφή των κανόνων στη μητρική γλώσσα), π.χ.:

8.1. Κατανόηση Γραπτού Λόγου

49

B) Ενίσχυση στις γραμματικές δομές

B1. Ενεστώτας

Τύπος A		Τύπος B1	
μένω	-ω	μιλάω (μιλώ)	-άω, -ώ
μένεις	-εις	μιλάς	-άς
μένει	-ει	μιλάει (μιλά)	-άει, -ά
μένουμε	-ουμε	μιλάμε	-άμε
μένετε	-ετε	μιλάτε	-άτε
μένουν(ε)	-ουν(ε)	μιλάνε (μιλούν)	-άνε, -ούν

Βιβλίο *Ελληνικά Α'*: Μέθοδος εκμάθησης της ελληνικής ως ξένης γλώσσας
(Συλλογικό έργο, Σιμόπουλος κ.ά. 2013)

8.1. Κατανόηση Γραπτού Λόγου

50

B) Ενίσχυση στις γραμματικές δομές

B1. Ενεστώτας

Τύπος B2

αργώ	-ώ
αργείς	-είς
αργεί	-εί
αργούμε	-ούμε
αργείτε	-είτε
αργούν(ε)	-ούν(ε)

Βιβλίο *Ελληνικά Α'*: Μέθοδος εκμάθησης της ελληνικής ως ξένης γλώσσας
(Συλλογικό έργο, Σιμόπουλος κ.ά. 2013)

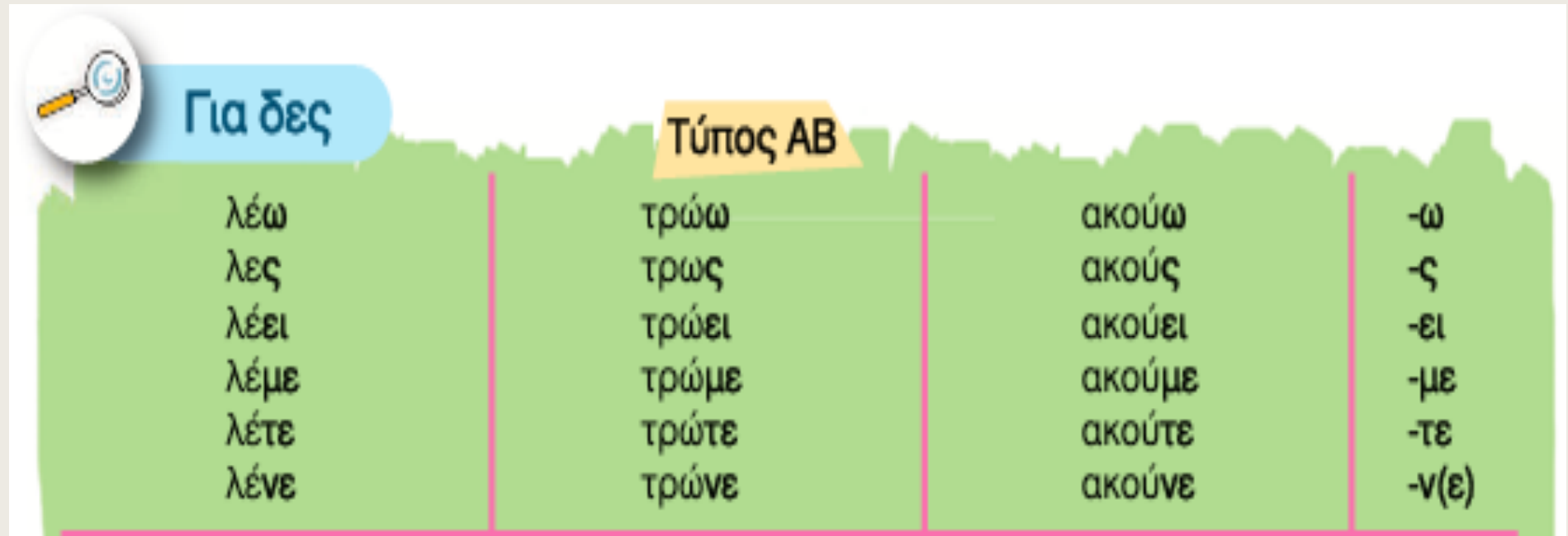

8.1. Κατανόηση Γραπτού Λόγου

51

B) Ενίσχυση στις γραμματικές δομές

B1. Ενεστώτας

The infographic displays verb conjugations for two types of verbs. On the left, under a magnifying glass icon and the label 'Για δεξ', are the forms of the verb 'λέω'. On the right, under the label 'Τύπος AB', are the forms of the verb 'ακούω'. The forms are arranged in columns, with the infinitive form at the top and the ending at the bottom.

Για δεξ	Τύπος AB	Ακρίβεια	Επίσημο
λέω	τρώω	ακούω	-ω
λες	τρως	ακούς	-ς
λέει	τρώει	ακούει	-ει
λέμε	τρώμε	ακούμε	-με
λέτε	τρώτε	ακούτε	-τε
λένε	τρώνε	ακούνε	-ν(ε)

Βιβλίο *Ελληνικά Α'*: Μέθοδος εκμάθησης της ελληνικής ως ξένης γλώσσας
(Συλλογικό έργο, Σιμόπουλος κ.ά. 2013)

8.1. Κατανόηση Γραπτού Λόγου

52

B) Ενίσχυση στις γραμματικές δομές

Βλέπω - αγαπώ - οδηγώ

Άκου,
δες
και πες

- 1 Εγώ βλέπω τηλεόραση.
Εσύ βλέπεις τηλεόραση; Ναι, βλέπω τηλεόραση.
Ο Πέτρος βλέπει τηλεόραση.
Εμείς βλέπουμε τηλεόραση.
Εσείς βλέπετε τηλεόραση; Όχι, δεν βλέπουμε.
Η Μαρίνα και η Αθηνά βλέπουν τηλεόραση.

- 3 Εγώ οδηγώ ποδήλατο;
Εσύ οδηγείς ποδήλατο; Ναι, οδηγώ.
Η Αθηνά οδηγεί ποδήλατο.
Εμείς οδηγούμε ποδήλατο.
Εσείς οδηγείτε ποδήλατο; Όχι, δεν οδηγούμε.
Ο Πέτρος και οι Μαρίνα οδηγούν ποδήλατο.

- 2 Εγώ αγαπώ τα ζώα.
Εσύ αγαπάς τα ζώα; Ναι, αγαπώ τα ζώα.
Η Μαρίνα αγαπάει πολύ τα ζώα.
Εμείς αγαπάμε πολύ τα ζώα.
Εσείς αγαπάτε τα ζώα; Ναι, αγαπάμε τα ζώα.
Ο Πέτρος και η Αθηνά αγαπάνε τα ζώα.

Βιβλίο Μαργαρίτα 3, Πρόγραμμα Ε.ΔΙΑ.Μ.ΜΕ

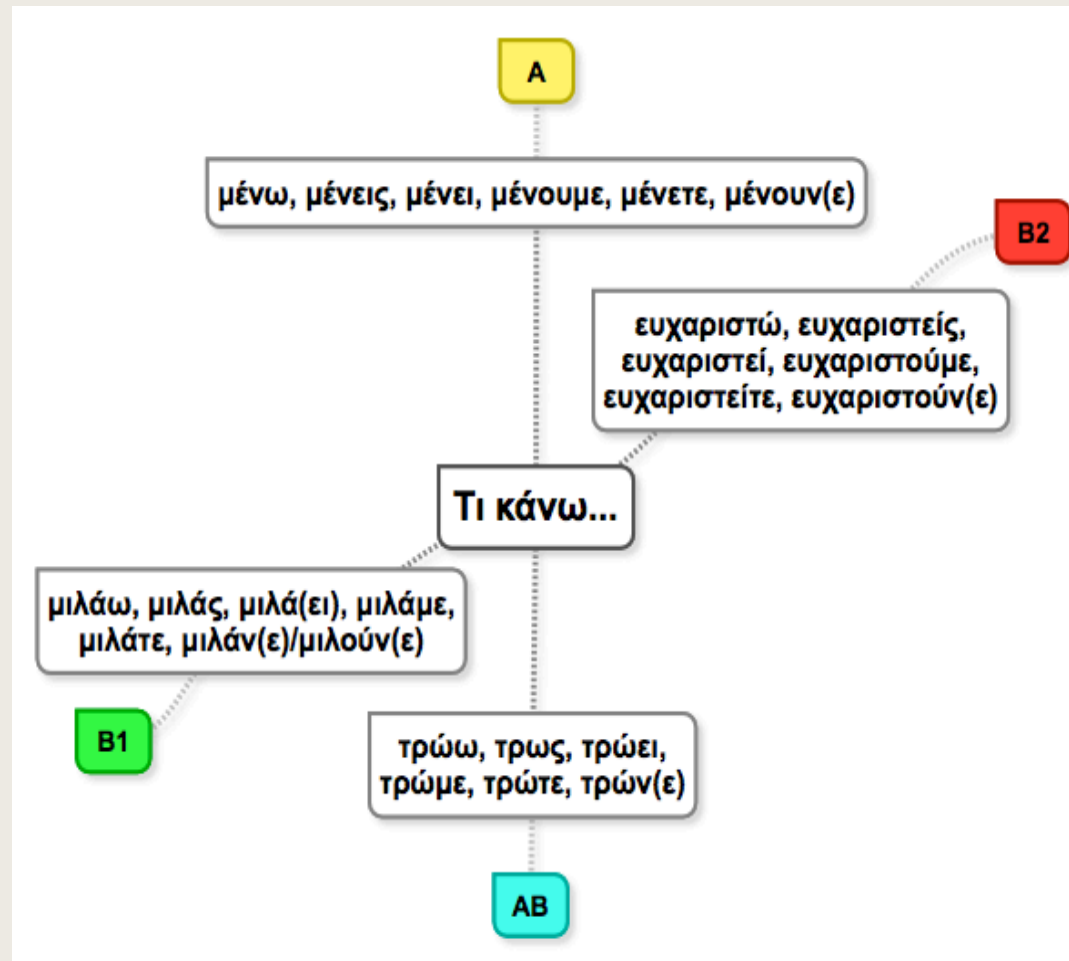
(Ελληνόγλωσση Διαπολιτισμική Εκπαίδευση στη Διασπορά)

8.1. Κατανόηση Γραπτού Λόγου

53

B) Ενίσχυση στις γραμματικές δομές

B1. Ενεστώτας

Νοηματικός χάρτης

8.1. Κατανόηση Γραπτού Λόγου

54

B) Ενίσχυση στις γραμματικές δομές

B1. Ενεστώτας

Αξιοποιώντας τον πίνακα σχηματισμού του ενεστώτα, οι μαθητές προσπαθούν να κατασκευάσουν προτάσεις με οικεία ρήματα και παροντικά επιρρήματα που ήδη χρησιμοποιούν στην καθημερινότητά τους: π.χ. *Κάθε μέρα αγοράζω τυρόπιτα από το κυλικείο κτλ. ή πόσο κάνει/κάνουν, μου αρέσει/αρέσουν...*; Και πάλι μπορούν να αξιοποιηθούν βοηθητικοί πίνακες από διάφορα εγχειρίδια, π.χ. (Ελληνικά Α΄):

♂		♀		♂	
Πόσο κάνει	Πόσο κάνουν;	Πόσο κάνει	Πόσο κάνουν;	Πόσο κάνει	Πόσο κάνουν;
ο χυμός;	οι χυμοί;	η εφημερίδα;	οι εφημερίδες;	το παγωτό;	τα παγωτά;
ο αναπτήρας;	οι αναπτήρες;	η ασπιρίνη;	οι ασπιρίνες;	το κουλούρι;	τα κουλούρια;
ο χάρτης;	οι χάρτες;			το βούτημα;	τα βουτήματα;

8.1. Κατανόηση Γραπτού Λόγου

B) Ενίσχυση στις γραμματικές δομές

B1. Ενεστώτας

Στη συνέχεια, η νέα γνώση για το σχηματισμό του ενεστώτα ενισχύεται και συγκρίνεται ο σχηματισμός του στις διαφορετικές συζυγίες. Οι μαθητές δοκιμάζουν να φτιάξουν στα ελληνικά εκφράσεις και έπειτα να δώσουν εναλλακτικές διατυπώσεις χρησιμοποιώντας τον ενεστώτα, π.χ. αγοράζεις φρούτα; → τρως φρούτα; → πουλάς φρούτα → πας στη λαϊκή και αναζητούν διαφορές στον σχηματισμό και τη σημασία των ρημάτων. Αξιοποιώντας τη στρατηγική της διαμεσολάβησης ανακοινώνουν στην τάξη τι αγοράζει από το κυλικείο ή τη λαϊκή ή τρώει καθημερινά ο συμμαθητής τους, έτσι ώστε να εξασκηθούν στη χρήση εναλλακτικών προσώπων.

8.1. Κατανόηση Γραπτού Λόγου

56

B) Ενίσχυση στις γραμματικές δομές

B2. Λειτουργικές δομές/εκφράσεις

Σε πολλές περιπτώσεις οι επικοινωνιακές περιστάσεις προβλέπουν τη χρήση στερεότυπων ή λειτουργικών εκφράσεων, οι οποίες παρά το ότι δομικά χαρακτηρίζονται από ιδιαίτερη δυσκολία, διαθέτουν μεγάλη συχνότητα και γι' αυτό οι μαθητές τις μαθαίνουν ολιστικά σε πρώιμο στάδιο, χωρίς να έχουν γνώσεις για τον τρόπο σχηματισμού τους, π.χ. *Τα λέμε σε λίγο, Θα ήθελα, Πόσο κάνει/κοστίζει;/το έχεις;, εντάξει είμαστε,* κτλ. Η εξάσκηση των μαθητών στις λειτουργικές δομές/εκφράσεις προκύπτει μέσα από την εκτεταμένη έκθεση και χρήση.

8.1. Κατανόηση Γραπτού Λόγου

57

B) Ενίσχυση στις γραμματικές δομές

B3. Γραμματικό γένος

Προκειμένου να κατανοήσουν οι μαθητές τη λειτουργία του γραμματικού γένους στην ελληνική, ξεκινάμε από τις διαφανείς περιπτώσεις στις οποίες υπάρχει ταύτιση φυσικού γένους (άρρεν - θήλυ) και γραμματικού γένους (αρσενικό - θηλυκό), π.χ. ο πωλητής/η πωλήτρια. Ξεκάθαρη είναι επίσης η περίπτωση των περισσότερων ουσιαστικών που δηλώνουν μαγαζιά (ουδέτερο γένος), π.χ. το μανάβικο, το ψαράδικο, το κρεοπωλείο κτλ.

8.1. Κατανόηση Γραπτού Λόγου

58

B) Ενίσχυση στις γραμματικές δομές

B3. Γραμματικό γένος

Στη συγκεκριμένη ενότητα όμως θα συναντήσουν και πολλά ουσιαστικά που δηλώνουν τρόφιμα και προϊόντα καθημερινής ανάγκης, στα οποία το γένος αποδίδεται αυθαίρετα, π.χ. ο μαϊντανός, η ντομάτα, το αγγούρι. Για τον λόγο αυτό, η διδασκαλία του γραμματικού γένους ξεκινά με έμφαση στο σημασιολογικό κριτήριο, αλλά συνεχίζεται με παρουσίαση σε μορφή πίνακα του πρωτοτυπικού (κεντρικού) συστήματος γραμματικού γένους της ελληνικής:

♂	-ος	-ας	-ης	♀	-α	-η	☀	-ο	-ι	-μα
	-ο	-α	-η		-α	-η		-ο	-ι	-μα
	-οι	-ες	-ες		-ες	-ες		-α	-ια	-ματα
	-ους	-ες	-ες		-ες	-ες		-α	-ια	-ματα

το γάλα
τα γάλατα

8.1. Κατανόηση Γραπτού Λόγου

B) Ενίσχυση στις γραμματικές δομές

B3. Γραμματικό γένος

Οι εξαιρέσεις στους κανόνες κατασκευής αρσενικών, θηλυκών και ουδέτερων ουσιαστικών που παρουσιάζει ο παραπάνω πίνακας (π.χ. η οδός, το μέρος) θα διδαχτούν σε πιο προχωρημένο στάδιο της εκμάθησης. Η διδασκαλία του γραμματικού φαινομένου γίνεται με λειτουργικό τρόπο: 1. οι μαθητές παρατηρούν το ληκτικό τεμάχιο των ουσιαστικών μέσα στα κείμενα και το συσχετίζουν με το άρθρο που προηγείται, π.χ. το μήλο, η ντομάτα, 2. ομαδοποιούν τα ουσιαστικά με βάση το γραμματικό τους γένος, π.χ.:

8.1. Κατανόηση Γραπτού Λόγου

60

B) Ενίσχυση στις γραμματικές δομές

B3. Γραμματικό γένος

μήλα, αχλάδια, πορτοκάλια, φράουλες, κεράσια, σταφύλια, μπανάνες,
βερίκοκα, ροδάκινα, ντομάτες, καρπούζια, πεπόνια, αγγούρια, κρεμμύδια,
πιπεριές, μαρούλια, λάχανα, πατάτες, καρότα

οι	η	τα	το
		μήλα	μήλο

8.1. Κατανόηση Γραπτού Λόγου

B) Ενίσχυση στις γραμματικές δομές

B3. Γραμματικό γένος

3. επισημαίνουν τα προβλήματα που συναντούν στην κατανόηση του γραμματικού γένους με βάση τη δομή της μητρικής τους γλώσσας και 4. επιλέγουν την ορθή απόδοση του γραμματικού γένους σε ένα σύνολο σωστών και λαθεμένων φράσεων/προτάσεων, π.χ. το σαλάτα - η σαλάτα;

8.1. Κατανόηση Γραπτού Λόγου

B) Ενίσχυση στις γραμματικές δομές

B3. Γραμματικό γένος

Στη συνέχεια, οι μαθητές προσπαθούν να ταιριάξουν τα φρούτα, τα λαχανικά ή τα καταστήματα της ενότητας με ένα επίθετο, έτσι ώστε να ασκηθούν στη συμφωνία επιθέτου και ουσιαστικού ως προς το γένος. Συμπληρωματικά χρησιμοποιούν την αντωνυμία πόσος, πόση πόσο με τα κατάλληλα ουσιαστικά, π.χ. πόσα αγγουράκια θέλετε; αλλά και το άκλιτο επίρρημα, π.χ. πόσο κάνει/ κάνουν;

8.1. Κατανόηση Γραπτού Λόγου

B) Ενίσχυση στις γραμματικές δομές

B4. Ασκήσεις κατανόησης γραπτού λόγου

Μετά από την προηγούμενη ανάλυση, οι μαθητές είναι σε θέση να απαντήσουν σε ερωτήσεις κατανόησης των κειμένων. Προκειμένου οι μαθητές να κατανοήσουν πλήρως τα κείμενα, ο δάσκαλος τους εξασκεί σε στρατηγικές κατανόησης, όπως η κατανόηση του γενικού νοήματος (π.χ. ποιο είναι το θέμα, ποια πρόσωπα συμμετέχουν), αλλά και συγκεκριμένων πληροφοριών, π.χ. τι αγοράζουν τα παιδιά).

8.1. Κατανόηση Γραπτού Λόγου

64

B) Ενίσχυση στις γραμματικές δομές

B4. Ασκήσεις κατανόησης γραπτού λόγου

Οι ερωτήσεις αυτές μπορεί να είναι πολλαπλών επιλογών, αντιστοίχισης, ανοιχτού τύπου, κτλ., π.χ.

για το κείμενο *Το κυλικείο* (Βιβλίο *Γεια σας 2*)

2. Απαντώ στις ερωτήσεις.

Τι θέλει ο Ομάρ;

Πόσα ρέστα παίρνει ο Ομάρ;

Τι αγοράζει η Μελίνα; Πόσο κάνει;

Τι αγοράζω εγώ από το κυλικείο του σχολείου μου;

8.1. Κατανόηση Γραπτού Λόγου

65

B) Ενίσχυση στις γραμματικές δομές

B4. Ασκήσεις κατανόησης γραπτού λόγου

για το κείμενο *Στον φούρνο* (Βιβλίο *Ελληνικά Α'*):

7 Διαλέγω το σωστό.

1. Η κυρία Τασία
α. δουλεύει στον φούρνο   β. αγοράζει ψωμί.
2. Η Μαρίνα
α. δεν ξέρει την κυρία Τασία   β. παίρνει τα ρέστα της.
3. Η Μαρίνα πηγαίνει στον φούρνο
α. το πρωί   β. το βράδυ.
4. Η Μαρίνα αγοράζει
α. ψωμί, σοκολάτα,
    τυρόπιτα, σπανακόπιτα
    και γάλα   β. ψωμί, τυρόπιτα,
    σπανακόπιτα, βουτήματα
    και γάλα.
5. Ο κύριος Κώστας
α. είναι με τη Μαρίνα   β. περιμένει τη σειρά του.

8.2. Κατανόηση Προφορικού Λόγου

Η έκθεση των αρχάριων μαθητών σε προφορικά κείμενα έχει ιδιαίτερη βαρύτητα, καθώς τους εξοικειώνει με τη γρήγορη εκφορά του λόγου των φυσικών ομιλητών και ενισχύει την κατανόηση στις καθημερινές τους συναναστροφές και συναλλαγές. Όμως, παρά την προτεραιότητα και ιδιαίτερη σημασία του προφορικού λόγου στη γλωσσική κατάκτηση, οι δραστηριότητες κατανόησής του έπονται εκείνων του γραπτού λόγου στην περίπτωση των αρχαρίων, επειδή οι φωνητικές αλλοιώσεις που προκύπτουν από τη γρήγορη εκφορά/συνάρθρωση στις καθημερινές συναλλαγές, καθώς και η έλλειψη εξοικείωσης με βασικό λεξιλόγιο τις καθιστούν απαιτητικές και δύσκολες.

8.2. Κατανόηση Προφορικού Λόγου

Ο εκπαιδευτικός μπορεί να καταγράψει ο ίδιος καθημερινούς διαλόγους και να τους παρουσιάσει στην τάξη ή εναλλακτικά να αξιοποιήσει ακουστικό υλικό διαθέσιμο σε διάφορα εγχειρίδια διδασκαλίας της ελληνικής ως ξένης, κατάλληλα ηχογραφημένο, ώστε να διευκολύνει την κατανόηση ή στο διαδίκτυο (π.χ. αυθεντικά βίντεο που εκτυλίσσονται στη λαϊκή αγορά). Μπορεί επίσης να αξιοποιήσει τραγούδια και βιντεοκλίπ. Η κατανόηση των προφορικών κειμένων μπορεί να ελεγχθεί με ερωτήσεις συνολικής κατανόησης που υπάρχουν στο διδακτικό υλικό ή που θα κατασκευάσει ο ίδιος.

8.2. Κατανόηση Προφορικού Λόγου

Ο εκπαιδευτικός μπορεί να κατευθύνει τους μαθητές να κάνουν προβλέψεις ως προς το κείμενο που θα ακούσουν με βάση τον τίτλο του, αλλά και να αξιοποιούν τις διαθέσιμες γνώσεις σχετικά με τις συχνές λειτουργικές φράσεις που συναντούν στη συγκεκριμένη περίπτωση επικοινωνίας, π.χ. *πόσο κάνει/κοστίζει/έχει; Θα ήθελα...*, κτλ. Μέσω της επανάληψης περιστάσεων επικοινωνίας και δομών, οι μαθητές έρχονται σε διαρκή επαφή με τα χαρακτηριστικά τους, εξοικειώνονται με συγκεκριμένα είδη λόγου και αναπτύσσουν πολιτισμική αντίληψη παρατηρώντας τον τρόπο εκφοράς του λόγου και τη γλωσσική και εξωγλωσσική συμπεριφορά (επιλογή λεξιλογίου και γραμματικών δομών, τονισμός και επιτονισμός, παραγλωσσικά στοιχεία) από φυσικούς ομιλητές της ελληνικής.

8.2. Κατανόηση Προφορικού Λόγου

Ο εκπαιδευτικός μπορεί να κατευθύνει τους μαθητές να κάνουν προβλέψεις ως προς το κείμενο που θα ακούσουν με βάση τον τίτλο του, αλλά και να αξιοποιούν τις διαθέσιμες γνώσεις σχετικά με τις συχνές λειτουργικές φράσεις που συναντούν στη συγκεκριμένη περίπτωση επικοινωνίας, π.χ. *πόσο κάνει/κοστίζει/έχει; Θα ήθελα...*, κτλ. Μέσω της επανάληψης περιστάσεων επικοινωνίας και δομών, οι μαθητές έρχονται σε διαρκή επαφή με τα χαρακτηριστικά τους, εξοικειώνονται με συγκεκριμένα είδη λόγου και αναπτύσσουν πολιτισμική αντίληψη παρατηρώντας τον τρόπο εκφοράς του λόγου και τη γλωσσική και εξωγλωσσική συμπεριφορά (επιλογή λεξιλογίου και γραμματικών δομών, τονισμός και επιτονισμός, παραγλωσσικά στοιχεία) από φυσικούς ομιλητές της ελληνικής.

8.2. Κατανόηση Προφορικού Λόγου

70

Για παράδειγμα, οι μαθητές ακούνε το τραγούδι του Μάριου Τόκα *Λαϊκή Αγορά* (<https://www.youtube.com/watch?v=4Rbw5znhTF4>) από την Τάνια Τσανακλίδου και προσπαθούν να κατανοήσουν τα προϊόντα που αγοράζει η μαμά από τη λαϊκή και να τα καταγράψουν.

Βγηκ' η μανούλα
ψώνια να κάνει
πήρε μια σακούλα
μα δεν την φτάνει
πήρε σκόρδα ντομάτες
σέλινα πατάτες ρύζι
και ψωμί γαλοπούλα γεμιστή

Βγάζει τα σκόρδα
τα σκόρδα ακρίβυναν
βγάζει τις ντομάτες

οι ντομάτες ακρίβυναν
βγάζει τα σέλινα
τα σέλινα ακρίβυναν
βγάζει τις πατάτες
πατάτες δε βρίσκει
βγάζει το ρύζι
το ρύζι ακρίβυνε
βγάζει το ψωμάκι
το ψωμάκι ακρίβυνε
κατεβάζει το ταψί
γαλοπούλα γεμιστή

8.2. Κατανόηση Προφορικού Λόγου

71

Στη συνέχεια, οι μαθητές εξασκούνται στην ορθή κατανόηση και μεταγραφή των φθόγγων και φωνημάτων της ελληνικής, ακούγοντας μια λίστα προϊόντων και συμπληρώνοντας το γράμμα που λείπει:

Είμαι όλος αυτιά

2.7 κ ή χ:

κ_αραμέλα

__άρτης

σο__ολάτα

__άρτα

__ρουασάν

__υμός

__ιμάς

__ουλούρι

__αρτομάντιλα

__εράσια

λά__ανο

__ρεμμύδια

__αρτί

ε__εί

έ__ει

σ__ολείο

__ίλια

__ιλιά

2.8 γ ή χ:

__γάλα

τσι__άρα

τσι__λες

__ιαούρτι

πα__ωτό

έ__ω

ε__ώ

φρυ__ανιές

α__λάδια

λα__ανικά

αυ__ά

ζά__αρη

α__οράζω

__ορεύω

φεύ__ω

αρ__ίζω

αρ__ώ

8.2. Κατανόηση Προφορικού Λόγου

72

Τέλος, εξασκούν τις επικοινωνιακές τους δεξιότητες, ακούγοντας προτάσεις που μπορεί να εκφωνήσει ο υπάλληλος ή ο πελάτης, π.χ.:

1. Πόσο ψωμί θέλετε;
2. Πόσο πάνε τα αχλάδια;
3. Δεν έχετε ψιλιά;
4. Αμέσως! Θέλετε τίποτε άλλο;
5. Είναι καλά τα πορτοκάλια;
6. Τα ρέστα σας. Ορίστε.
7. Έχετε κουλουράκια;

Καθώς οι μαθητές ακούνε, θα πρέπει να ξεχωρίσουν ποια από τα εκφωνήματα ανήκουν στον υπάλληλο και ποια στον πελάτη και να τα συμπληρώσουν στην κατάλληλη στήλη:

 Είμαι όλος αυτιά

2.5 Ποιος μιλάει;

	Ο υπάλληλος	Ο πελάτης
1	✓	
2		
3		
4		
5		
6		
7		

8.3. Παραγωγή Προφορικού Λόγου

Για την εξάσκηση των αρχάριων μαθητών στην παραγωγή προφορικού λόγου προτείνονται παιχνίδια ρόλων που θα αποτελούν προσομοιώσεις μιας πραγματικής περίπτωσης επικοινωνίας. Για παράδειγμα, οι μαθητές χωρίζονται σε ομάδες και αναλαμβάνουν το ρόλο του πωλητή/υπαλλήλου και του πελάτη. Επιλέγουν τον τόπο της συναλλαγής (στο κυλικείο, στη λαϊκή, στον φούρνο, κτλ.) και προσχεδιάζουν τον λόγο τους κρατώντας σημειώσεις και αξιοποιώντας το διαθέσιμο διδακτικό υλικό (λεξικά, κείμενα, πίνακες γραμματικής, κτλ). Στη συνέχεια υποδύονται τους ρόλους τους δίνοντας έμφαση στη σωστή άρθρωση, το σωστό τονισμό και επιτονισμό των εκφωνημάτων τους και συνοδεύοντας τον λόγο τους με τα κατάλληλα παραγλωσσικά στοιχεία, π.χ.

8.3. Παραγωγή Προφορικού Λόγου

74

Η σειρά μου τώρα

8 Απαντάω:

Πότε πηγαίνεις στον φούρνο;
Τι αγοράζεις;
Τρως ψωμί κάθε μέρα;

9! Μιλώ για κάποιον.

Ο Φιλίπ πηγαίνει στον φούρνο κάθε πρωί.
Αγοράζει κρουασάν και ψωμί.
Δεν τρώει ψωμί κάθε μέρα.

Παίζω έναν ρόλο

1.4 Στον φούρνο

Ρόλος Α

Το απόγευμα περιμένω τρεις φίλους για καφέ / τσάι. Πηγαίνω στον φούρνο για ψωμί και αγοράζω ό,τι άλλο θέλω.

Ρόλος Β

Δουλεύω στον φούρνο. Ένας κύριος / μια κυρία αγοράζει μερικά πράγματα.

- Παιχνίδι Ρόλων : Είστε σε ένα σουπερμάρκετ και θέλετε να αγοράσετε Γάλα / Ψωμί για τوست / Μπριζόλες / Καλαμαράκια / Φράουλες / Ντομάτες / Αναψυκτικά. Φτιάξτε έναν μικρό διάλογο και ρωτήστε τον συμμαθητή σας που έχει το ρόλο του υπάλληλου για το πού μπορείτε να βρείτε αυτό που ψάχνετε.
- Συζητήστε στην τάξη για φαγητά που συνηθίζετε να φτιάχνετε στη χώρα σας. Στη συνέχεια, ο καθένας σας γράψει με συντομία τη συνταγή ενός φαγητού. Διαβάστε τις συνταγές στην τάξη και μοιράστε τις στους συμμαθητές σας.

8.4. Παραγωγή Γραπτού Λόγου

75

Αρχικά οι μαθητές συμμετέχουν σε μια δραστηριότητα δικτόγλωσσου. Ο δάσκαλος διαβάζει αργά και καθαρά ένα κείμενο αυθεντικό ή ημιαυθεντικό, π.χ.:

Μανάβης: Ωραίες ντομάτες για σαλάτα!
Οι πιο φρέσκιες ντομάτες!
Ελάτε, κυρίες και κύριοι!
Πέτρος και **Μαρίνα:** Πόσο κάνουν το κιλό
οι ντομάτες;
Μανάβης: Μόνο 1.40 ευρώ το κιλό.
Πέτρος: Θέλουμε δύο κιλά.
Μανάβης: Ορίστε!
Πέτρος: Πόσο κάνουν;
Μανάβης: Κάνουν 2.80 ευρώ!
Μήπως έχετε ψιλά;
Μαρίνα: Ναι, ορίστε 3 ευρώ!
Μανάβης: Τα ρέστα σας!
Πέτρος και **Μαρίνα:** Ευχαριστούμε!

Πέτρος: Ποπό! Μαρίνα, δες τι ωραίος ανανάς!
Κυρία, πόσο κάνει ο ανανάς;
Κυρία: 2.30 ευρώ.
Πέτρος: Θέλουμε δύο ανανάδες.
Κυρία: Ορίστε, παιδιά μου. Κάνουν 4.60 ευρώ.
Πέτρος: Ορίστε 5 ευρώ!
Κυρία: Τα ρέστα σας! 40 λεπτά.
Ευχαριστώ πολύ!

8.4. Παραγωγή Γραπτού Λόγου

Το κείμενο διαβάζεται δύο φορές στους μαθητές και στη συνέχεια οι μαθητές το ανασυνθέτουν γραπτά είτε ατομικά είτε καλύτερα σε ομάδες. Κατά τη διαδικασία της ανασύνθεσης οι μαθητές υποχρεώνονται να επικεντρωθούν στη μορφή (γραμματική), εκτός βέβαια από τη σημασία του κειμένου.

8.4. Παραγωγή Γραπτού Λόγου

Στη συνέχεια, οι μαθητές αξιοποιούν όλες τις παραπάνω γνώσεις, προκειμένου να συνθέσουν το δικό τους γραπτό κείμενο. Το παραγόμενο κείμενο μπορεί να είναι ένα σημείωμα που αφήνουν στο μικρό τους αδελφάκι για να το ενημερώσουν ότι θα πάνε στην αγορά για ψώνια, ένας κατάλογος με τα ψώνια που θα κάνουν, μια συνταγή φαγητού ή γλυκού, στην οποία θα αξιοποιήσουν το λεξιλόγιο και τις γραμματικές δομές (π.χ. ρήματα σε ενεστώτα) που διδάχτηκαν ή ο,τιδήποτε άλλο είναι οργανωμένο με βάση τους επικοινωνιακούς και γλωσσικούς παράγοντες που παρουσιάστηκαν στην ενότητα.

9. Ανάλυση & διόρθωση λαθών

78

Τα παραγόμενα γραπτά και προφορικά κείμενα των μαθητών αρχειοθετούνται στον προσωπικό τους φάκελο (portfolio) και αναλύονται ως προς τα συστηματικά τους λάθη με βάση τη μητρική γλώσσα των μαθητών. Θα πρέπει επίσης να επισημανθεί ότι στο πλαίσιο της διδασκαλίας της γλώσσας βάσει γλωσσικής επεξεργασίας (λειτουργική προσέγγιση διδασκαλίας της γραμματικής), οι μαθητές μπορούν να αναζητήσουν τους λόγους που δυσκολεύονται στα γραμματικά φαινόμενα της ενότητας, ανατρέχοντας στη δομή της μητρικής τους γλώσσας.

9. Ανάλυση & διόρθωση λαθών

Καθώς η επικοινωνιακή τους ικανότητα στην ελληνική είναι περιορισμένη, η ανάλυση μπορεί να γίνει με αξιοποίηση μεταγλώσσας και διαγραμματικών απεικονίσεων με λέξεις-κλειδιά στη μητρική τους γλώσσα. Στη συγκεκριμένη διδακτική ενότητα η γραμματική κατηγορία του γένους αλλά και οι φθόγγοι και τα φωνήματα της ελληνικής αναμένεται να προβληματίσουν τους αρχάριους τουρκόφωνους μαθητές, εξαιτίας της εγγενούς τους δυσκολίας αλλά και των παρεμβολών από τη μητρική γλώσσα.

10. Ενδεικτική Βιβλιογραφία

Αδαμίδης Δ., Σεραφειμίδου Α., Σουλτάνη Α., Χατζηπαναγιωτίδη Α. 2004. *Μαργαρίτα 2*, Ε.ΔΙΑ.Μ.ΜΕ. (ηλεκτρονική έκδοση). Ρέθυμνο.

Αδαμίδης Δ., Σεραφειμίδου Α., Σουλτάνη Α., Χατζηπαναγιωτίδη Α. 2004. *Μαργαρίτα 4*, Ε.ΔΙΑ.Μ.ΜΕ. (ηλεκτρονική έκδοση). Ρέθυμνο.

Αναστασιάδη Α., Ε. Βλέτση, Μ. Μητσιακή & Βαλεντίνα Χούμα. 2009. «Γλωσσικά λάθη σε σώματα κειμένων μαθητών της ελληνικής ως δεύτερης γλώσσας» “Erreurs de langue dans un corpus de copies d’élèves de grec langue seconde”. *Colloque international sur l’interculturel*, Thessaloniki 12-14 Décembre 2008.

Αντωνίου Μ., Βενέτη Γ., Δετσούδη Ζ. & Κακαρικός Κ. 2004. *Λέξεις και Εικόνες: Εικονογραφημένο Λεξικό* (Β΄ αναθεωρημένη έκδοση). Ε.Κ.Π.Α., ΚΕ.Δ.Α., Βιβλιοσυνεργατική, Αθήνα.

10. Ενδεικτική Βιβλιογραφία

Βάσσου Α., Γεωργιάδου Ε., Γλένη Α. Κανελλοπούλου Ρ., Ρηγοπούλου Τ. 2007. *Γεια σας 2*. ΕΚΠΑ. ΚΕ.Δ.Α., Βιβλιοσυνεργατική, Αθήνα.

Νέο Πρόγραμμα Σπουδών για την ελληνική Γλώσσα. 2011. Αναρτημένο στο Νέο Σχολείο ΥΠΕΘΑ.

Oxford R. L. 1990. *Language learning strategies: What every teacher should know*. Boston: Heinle and Heinle Publishers.

Πάμε στην Αγορά για την Α' Δημοτικού, Πρόγραμμα Εκπαίδευση των παιδιών της μουσουλμανικής μειονότητας στη Θράκη. (επιστημ. υπεύθ. Ιορδανίδου Α. & Μοσχονάς Σ.). ΟΕΔΒ. Αθήνα.

Παπαδοπούλου Δ., Κ. Zmijanjac & Ε. Αγαθοπούλου. 2010. «Απόκτηση της συμφωνίας ουσιαστικού-επιθέτου στην ελληνική ως Γ2: Συγκριτική μελέτη δύο διδακτικών παρεμβάσεων». *Μελέτες για την ελληνική γλώσσα 30*. ΑΠΘ. Ινστιτούτο Νεοελληνικών Σπουδών. Ίδρυμα Μανόλη Τριανταφυλλίδη, 487-502.